

Lipsește de la v. 29 microl
451374

Completat

1505
E 315

Număr de probă.

Oradea-Mare.

Nr I.

Anul I. 1897.

6. aprilie st. v.
18. aprilie st. n.

FOAIE LITERARĂ

Pentru redacție responsabilă :
LUCREȚIA RUDOW-SUCIU.

Apare o dată pe săptămână.
PREȚIUL:
Pe un an 4 fl.
Pe jumătate de an 2 fl.
Pe un pëtrar de an 1 fl.
Pentru România și
străinatate 14 fre.

Editor și proprietar:
Dr. W. RUDOW.

Cântec.

Dice Vodă : „Iar la greu !
Dragii moșului, în țară
Vin păgânii foc și pară,
Dar cum vin s'or duce iară,
Procleții lui Dumnezeu !
De vom prinde 'n țară Turcii,
Să le dăm, și voi și eu,
Cinstea furcii !“

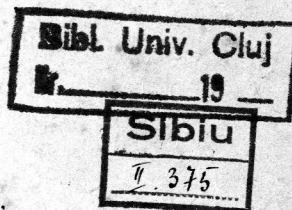
Dice Vodă : „Bateți voi
Marginea, că e mai bine ;
Ce-i la mijloc, las' pe mine !
Cu ei numai dracul ține,
Dar Hristos e 'n rînd cu noi !
Haid, să le stîrpin răsadul,
Că e plin de marțafoi
Țarigradul.

Vodă 'n sîrg a și purces
Și-a plecat cu oastea 'n fugă.
Uite, Turcii lasă rugă,
Lasă tot și-o rup la fugă,
Nu mai știu ce-i deal, ce-i șes.
Care-o fi scăpat din gloată
Nu și-a mai venit în ori
Viața toată.

Dice Vodă : „Sănătoși,
Dragii moșului cu bine !
Roat' acum pe lângă mine,
Naiu 'n mîni, și cupe pline,
Pe-obiceiul din strëmoși.
Cu voinicii mi place traiul,
Ori îi ved cu spada 'n mîni
Ori cu naiul.

Dice Vodă : „După vremi,
Mulți păgâni am dat de smintă !
Să'-i mai judeci când s'alintă, —
Când ești bun și ai o flintă,
Nici de dracul nu te temi.
Turcii-s multi, de-opresc cu palma
Prutul tot, dar când ne ved
Fug de-avâlma.

Si-acum fiul lui Bogdan
Din brîu spada și-o desleagă,
Și-a plecat cu oastea 'ntreagă
Loc de sfînt locaș s'aleagă,
Căci așa știa Ștefân
Unde-i loc să sapi morminte
De păgâni, e loc să 'nalți
Case sfinte.

Logodnica contelui Stuart.

— Povestire din viața Românilor bihoreni. —

De L. Rudow-Suciu.

I. Pe drum.

Pre drumul ce iese din Oradea-Mare, ducînd înspre munții din sud-ostul Bihorului, călăria o ceată de cavaleri într'o dimineață frumoasă din toamna anului 1865. Erau vr'o două-zeci de inși. În frunte călăria archiducele Albrecht, în dreapta contele Stuart, adjutantul lui, serios, cu fața lungăreată, palidă, încadrată de un păr blond, un contrast viu între atîtea fețe rumene și veșele. În stînga principele Esterházy cu fața vecinic senină, cu părul și mustețile negre, cu ochii vioi.

Ieșind din oraș, cavalerii deteră pîteni cailor și ajunseră în curînd la Seleuș, ântâiul sat dela Orade. Drumul începe aici a se ridica din ce în ce, coborînd din când în când încît orașul dispăre după muchile colinelor.

Pe atunci încă archiducele petrecea bucuros în munții Bihorului, cunoștea deci destul de bine frumusețile lor și le arăta suitei sale, esplicîndu-le pe scurt, dar lămurit, după datina lui. Era foarte bine dispus, căci revista trupelor pentru care venise la Orade îl îndestulise din cale afară; și la aceasta se mai adaoga o invitare la o vînătoare de urși din partea contelui P., care venise la oraș întru întîmpinarea înaltului oaspe, precum făcuseră și magnații ceialalți din comitat. Călăreții nostri mergeau la contele P. în Cămpani și de oarece o vînătoare de urși nu e nici aici un lucru de toate zilele, ei erau toți veseli.

Se vorbea chiar despre contele P. Erau în societate și oficerii din garnisoana de Orade, cari știau să spună istoriile cele mai bune.

„Ei, sîntem băiați de acasă și noi vechii teutoni, cînd e vorbă de bēute“, zise un capitan de artilerie, un adevărat uriaș. „Să'l vezi însă pe contele P. cînd se pune să bea. Ține fuior de sara pînă dimineața, de dimineața pînă sara, și în sfîrșit iarăș de sara pînă dimineața. Și să vezi cavalerii așternuți pe sub mese ori primblîndu-se în patru picioare, de se află vre unul mai voinic. Și de îi ține voia, numai ce se iau de-alungul satului în patru picioare ca o cireadă de boi, de fug pruncii de ei!“

„Și ce vînuri! Curat ca ale noastre!“ întinse vorba tînărul principe.

„Va să zică, contele ne invită nu la vînătoare numai, ci să ne facem inși-ne urși sau ceva și mai rău“, observa archiducele. „Nu gîndeam că ținta călătoriei noastre ar fi să facem astfel de viteji!“

„O, dar contele e și un vînător isteț din cale afară“, răspunse Stefani, un căpitan grăsuț. Sîngele apă nu se face. A fost așa tot neamul contelui. Tată-său era o dată să-și dee pelea în grija ursului, de oare ce nu l'a culcat cu o singură împuscătură. Norocul lui că un alt vînător

a luat sama de vreme ce era să se întîmple și l'a scăpat din primejdie. Așa e și tînărul conte. Înainte de asta cu patru ani, cînd era așa dar de 16, a culcat întîiul urs cu o pușcătură de alici din depărtare de vr'o cinci pași“.

„Curat ca în basme“.

„Dar Alteța, am fost însumi de față!“

„Dta mă vei scuza. Nu mă 'ndoiam că spui adevărul, dar n'am putut să nu mă mir de ceea ce îmi spuseși. Mi se pare de altfel că contele are și o fată“.

„Da, e și fata în firea tatăne-său. Călărește pe cai fără șea, de par'că s'a născut pe pustă. Fată sburdalnică dar frumoasă — frumoasă ca o zînă“.

Căpitanul dete 'n vînt o sărutare, apoi urmă: „Se spune că mamă-sa încă a fost de o fire cu ea“.

„Da, mamă-să“... Archiducele-și curmă vorba dintr'o dată, atins de cine știe ce gînd. Luîndu-se pe samă, el urmă indiferent: „Dar cred că contesele nu vor lua parte la vînătoare“.

Tăcură toți. Nu puteau să nu iee samă că archiducele era cuprins de gînduri, pe cari nu avea voie să le spună și altora. Impintinîndu-și caii, ei își urmară calea în tăcere.

Treceau acum prin al doilea sat, Săn Martin. Predomnește și aici portul maghiar. Dincolo de sat se întinde o priveliște plăcută spre băile Felix și spre valea la gura căreia sînt așezate. Unde drumul intră în pădure, mai la o parte, ședeau lângă foc cîți-va ciobani români. Gulerile și mîncile lor frumos cusute erau o variație plăcută după hainele ungurești întorțonate de nu se văd de bumbi. Mai departe, la podul dinaintea băilor, cîte-va românce în frumosul lor port alb cu broderii albastre și roșii își spălau picioarele în apa caldă, lecuitoare ce se scurge din băi, însemnîndu-și cursul cu o bură albă.

Contele Stuart, odrasla regilor Scoției, se bucură ja întreaga curte de o vază deosebită, putea deci să-și ieie voia ca să vorbească cu alteța sa chiar fără de a fi întreat.

„Lucru ciudat, par'că am fi trecut granița; într'a-tîta se deosebesc aceste porturi de cele din satele din urmă“, observă el, purtîndu-și privirile în toate părțile.

„Da, am trecut granița, cel puțin granița limbilor“, esplică archiducele, și fiindcă se părea că contele nu prea înțelege, el adaoga: „Și anumte granița între maghiari și români, aceste porturi atît de pitorești sînt ale Romînilor“.

„Dar colibile atît de sărăcicioase!“ mai adaoga principele, țînînd mult ca superioritatea neamului său să nu fie trecută din vedere.

Archiducele urmă, fără a lua în samă vorbele lui: „Deja în oraș și în împrejurimi sînt Români destui; de aici spre răsărit însă nu mai afli un sat maghiar pînă'n țara Sécuilor“.

„Să-î ieie dracul pe Valahi!“ mormăi principele, și o umbră îi întunecă fruntea.

„Românii sînt cel mai fidel popor al Împăratului!” răspunse archiducele cu o scurtîime, care nu putea să nu facă o impresie oare-care de asprime. Principele credea că în aceste vorbe resuflă o alusiune la tendințele maghiarilor de a despărți Ungaria de Austria și voi să înceapă a esplica și a apăra această mișcare. Archiducele însă, fără a-l băga în samă, se ntoarse către adjutantul său, care avea ochii ațintiți la o româncă ce trecea mîndră ca o reșină spre colibile apropiate, ducînd pe cap un ol.

„Dragul meu conte, mi se pare că ți-e sete și drept spunînd, mi-e și mie.”

Stergîndu-și fața de sudoři, opri calul și strigă fetei, desfăcîndu-și păhărelul de argint, ce l-avea la ploșcă.

Ea veni, varsa din apă și-i umplu păhărelul. El bău mai de multe ori cu vădită plăcere. „Ei, ce izvor de munte!” zise el încîntat.

Fata turnă apoi contelui, de care era mai aproape. După ce băuse, el luă olul în mîna să privească mai de aproape desemnurile ce erau arse pe el. Era atît de ocupat de nu luă samă că și ceilalți cavaleri se apropiară dorînd să se răcorească.

„Chiar astfel de amfore am văzut în catacombele Romei și în Pompei”, zise el îngîndurat.

Calul său, lovit de un alt cal, începu să sară.

„Iertați-mi domnilor, că sînt atît de distras”, se scuză el înfrînîndu-și calul și întinzînd olul fetei, care turnă pe rînd și celorlalți domni. Contele virî mîna în buzunar, dar fata luîndu-i sama, se dete îndărăt, făcînd din cap, că nu primește pentru lumea asta nici un ban.

„Fată bună, îi zise archiducele, Albrecht ruda împăratului îți mulțumește cî-l ai răcorît pe el și pe ai sei!”

Apoi, ceata porni mai depărte.

Contele privia cu de-amăruntul tot ce i se ivia în cale: casele acoperite cu stuf, zugrăviturile primitive, dar draguțe pe zidurile văruiute, babele cari torceau înaintea ușilor și copii goi goluți, cari se jucau pe drum între porci și giște.

„Îmi faci, iubitul meu conte, impresia, ca și cînd ai fi încă tot în o călătorie de descoperiri?”

„Întru adevăr, alteț. Camarazii români mi-au povestit multe despre poporul lor; dar toate în contradicere atît de mare cu tot ce am citit prin cărți și prin foi despre Români, încît sînt curios, vreau să mă conving cu ochii proprii cine are dreptate.”

„Ei, și ce părere ai pînă acum?”

„Impresia întîie e în general favorabilă. Dar se vede că ei sînt foarte săraci. Mai ales pruncii goi mi se par foarte stranii.”

„Ca la țigani!” adaogă principele în ton batjocuritor.

„Da, ei sînt săraci lipiți pămîntului, mai cu samă aici prin munți”, zice archiducele. „Dar acești copii cari aleargă goi pe ulițe pînă la Crăciun, se fac oameni că-dera nu le pasă de e vremea bună ori rea.”

Călăreții eșiau dintre colibe, pe unde nu puteau trece decît în paș, dacă nu aveau de gînd să calce în picioarele cailor porcii, cari țineau drumul. Căii atinși de pinteni își iuțiră pașii spre fundul văii, care se ridică încetîșor, încunjurată de poeni și codri seculari.

După vreme de un ceas ajunseră în alt sat, asemenea cite-va colibe împrăștiate. Mai o fugă, și drumul trecînd pe malul stîng al părăului începe a sui întrînd înlăuntru codrilor. Bucuria cavalerilor că au scăpat de căldura soarelui care prea îi făcea să asude. Tot înaintînd, pe culme, ei ieșiră într'o poiană. După ce iar trecuseră cită-va vreme prin codru, începură a coborî o creastă de deal ce desparte două văi înguste la început, cari însă apoi se largesc. În sfîrșit, ei părăsiră codrul și își opriră caii pentru a privi în jurul lor. Dincolo de valea verde, spre dreapta, un sat mare se răsfirea pe coasta dealului pînă la marginea pădurii; spre miază-zi Codrul sau munții Beliului se ridicau în zarea albăstrie, spre stînga falnicii munți ai Bîhorului despărțînd țara ungurească de Ardeal.

„Așa-i, că e o priveliște încântătoare? întrebă archiducele. „Am călărit acum cinci mile, sîntem pe jumătate de drum, zău că nu ne-ar prinde rău să îmbucăm cite-ceva. Dar unde-mi sînt nătărăii? Li-am zis să ne aștepte aici în vr'un loc potrivit.”

Toți își așteptau privirile în zare, însă numai după ce mai făcură o cotitură, zăriră un argat al archiducelui care tocmai ieșea din pădure.

„Sînt ei!” strigă archiducele vesel, și obzervînd un grup de țărani de cealaltă parte a drumului urmă: „Vom avea și privitori, dar sper că vom scăpa de astă dată fără de primire oșicioasă. Li-am oprit-o doară cît se poate de strict.”

Dar n'a avut parte să-i se implinească acest dor. Abia se dete jos, un preot ieșind din șirurile țărănilor se apropia cu o fată frumoasă alătura, care întinzînd plasa strălucitoare cu pînea și cu sarea rosti blînd și solemn în limba germană:

„Ca supuși fideli ai Maiestății Sale noi Români întimpinăm pe Alteța Voastră Impărătească cu un: Bine ai venit! și Vă dorim să Vă petreceți bine în munții noștri!”

La un semn al archiducelui un servitor primi plasa, pe cînd preotul strigă: „Să trăiască Alteța sa Impărătească Archiducele Albrecht!”

„Să trăiască! Să trăiască Măria Sa!” strigară țărăni, „Hoch” oficerii, încît nu se mai auziră „eljen”-urile celor doi-trei maghiari din suită.

Cu vădită ușurare că a scăpat numai cu atîta, archiducele mulțumi călduros pentru primire și zise la urmă: „Dar acum vă rog să bem împreună întru sănătatea Maiestății Sale!”

Înzădar preotul voi să refuze, — servitorii adusă deja păharele pline, și cînd fata vroi să se dee napoi, archiducele zise zîmbind: „De ce te depărtezi? — E fiica d-tale? Cum o chiamă?”

„Da Alteță. Elisabeta e fiica mea“.

Archiducele luând paharul urmă: „Deci domnișoară Elisabetă, să golim primul pahar întru sănătatea Majestății sale. Împăratul nostru să trăiască!“

După ce urările mai slăbira, archiducele se adresă în limba franceză contelui: „Precum văd, fata te interesează, îți dau deci prilej s'o privești mai de aproape. Aici poți să studiezi portul român care te interesează atât de mult“.

Apoi începu a se primbla în sus și în jos cu preotul întrebându-l despre starea și traiul sătenilor din jur, dîndu-se în vorbă din cînd în cînd și cu țărani.

Spre mirarea contelui, fata înțeleșese vorbele din

urmă ale archiducelui, dînd în primele o expresie vădită de supărare, roșind și întorcîndu-se pe jumătate cu spatele spre conte, dar reluîndu-și ținuta de mai nainte cînd archiducele aminti de portul românesc. El se interesa din ce în ce mai mult, căci vedea că gestul acesta nu era de fel un semn de cochetărie, fiindcă ea nici pentru o clipă nu își ridicase pleoapele cu gene lungi și dese. Contele ar fi dorit să-i privească în ochi, i-se presinta deci și zise: „Domnișoară, dta ai înțeles dela alteța sa că portul și peste tot poporul român mă interesează mult. Îmi vei permite deci să privesc mai de aproape hainele dtale?“

(Va urma.)

Primăvară.

*Fugi în colo, moș Gerilă, ia mai lasă-ne în pace!
Nu vezi noul de aur cum din neguri se desface?
Blând ca zimbetul de mamă, când copilul își zărește,
Cald, albastru-i astăzi cerul, vesel soarele lucește
Moș Gerilă, fugi mai iute, noi suntem învingătoare,
Raze ce venim în urma-ti, ca schintei strălucitoare,
Si te-om bate, fără milă, cu săgețile de foc
Incât n'o să ai odihnă, ci să fugi din loc în loc.
Mai adînc spre miază noapte, unde'n negură și ceață
Ocrotit de vecinicie stă palatul tău de gheață.
Câmpul și pădurea 'n raze, sgriburind să învălesc,
Crângul nud e plin de vrăbi, ele vesel ciripesc.
Ici și colo câte-un mugur îndrăzneț se și arată:
Vino dulce primăvară, cu flori albe încărcată!*

Lucreția Rudow-Suciu.

O scrioare.

21. Febr. 1897.

Stimabilă Doamnă!

Îmi dai voie, după ce mi-ai făcut cinstea de a-mi cere spriginul spiritual pentru viitoarea revistă literară din Bihor, să-ți desfășur pe scurt și fără șovăire ce și cum gîndesc astăzi asupra publicațiilor românești de soiul acesta, întru cât apar la noi dincoace de munți.

De sigur vor fi cetitori, cărora le-a rămas o amintire cel puțin vagă despre una ori mai multe dintre revistele române apărute și dispărute repede după olaltă într'un timp destul de apropiat.

Își vor aduce poate aminte, că a vegetat cândva o revistă oarecare literară, cu numele pompos „Minerva“, vezi Doamne zeita înțelepciunii și a artelor. La doi, trei ani s'a ivit o a doua revistă cu o numire mai nepre-

tențioasă: „Foaia ilustrată“, după care a venit a treia revistă, paremi-se „Lumea literară“, în sfârșit abia vor fi doi ani, decînd a încetat a patra revistă literară, care avea deja d'a capo numele de rău ogur: „Rîndunică“, o pasera călătoare, după care nu știm, și afară de această gingașă la corp, dar care nu ne încălzește prin cântecul său modest și uniform...

Și dacă ne-am mai frămînta mintea, poate am scoate și alte două, trei numiri de reviste ca aceste patru, care toate au avut o soartă comună: Au dispărut în floarea fragedelor tincrețe, probabil neplânse și nejalite de nimeni.

Care ie cauza adevărată a acestor disparițiuni?

Domnii editori și redactori, mai toți, ne strigă mereu:

Nu-i entuziasm! Lipsese zelul! Domnește o nepăsare proverbială! Indiferentism românesc!

Înțelegem vorbele domnilor editori și redactori. Însă, cu toate aceste, iele sânt departe d'a explica puținul sprigin material, de care s'au bucurat la noi publicațiile literare. A pune toată vina nereușitei în socoteala celor ce nu s'au grăbit a abona prețurile reviste și foi literare, ieste greșit.

Altă explicare trebuie să căutăm, și dacă o aflăm, să o spunem exact.

Cel ce are o creștere literară și vrea să întemeze și să susțină o foae, ar trebui să se întrebe întâi decă dispune ori nu dispune de nervul lucrurilor, de ceva capital, cu care să aibă puțința de a grupa în jurul foii în mod statornic măcar una sau două pene mai suportabile, mai de dai Doamne, și nu cutare peană resuflată ori prea începătoare, care se n'țelegă scrie ieftin, și chiar grațuit, dar nu ridică, ci compromite scrierea românească.

În colecțiunile de câte un an sau doi ale numitelor reviste cu greu veți afla lucrări; pe care să le puteți trece ca bune mediocrități; și chiar dacă veți da peste asemenea produse, vi se pare ca și când colaboratorii s'ar fi opintit mai mult din prietenie către redactorul strâmtorat, ori ca să scape poate de o promisiune dată cine știe în ce împrejurări, și să-și plătească în sfârșit urechea cumva, cu ceva mărunțiș făcut în fugă.

Ei, dar cum rămâne cu vorba entuziasm, cum rămâne cu zelul național?

Rămâne așa. că entuziasmul există în adevăr, deși sântem un popor necăjit și asuprit de secolii. Românii în general sânt entusiaști și zeloși la orice treabă. Dar, dacă entuziasmul nu-i alt ceva, decât o încordare extraordinară sufletească, te obosește îndatăce durează mai mult timp. Prin urmare ceea ce nu ieste o stare durabilă a sufletului, nici nu poate să susțină și să desvoalte o lucrare.

Și astfel numai atâta știm, că entuziasmul poate să pornească repede și cu avânt o întreprindere oarecare, uneori chiar cu prea mult avânt.

Să fim mulțumiți cu ceea ce se poate.

Geaba spun dnii redactori și editori, că-i una, că-i alta, că nu se mai plătește să te apuci de o publicațiune, pentrucă îndată ce apare, indiferentismul publicului român o ucide fără întârziere; și poate cel mult la început se manifestă ceva entuziasm egal cu focul cel de paie, mai târziu însă poți muri după cetitori și abonenți, că dumnealor habar n'au de tine . . .

Cestiunea ie rău pusă.

Indiferentismul nu ieste cauza nemijlocită a înțării din viață, de care iele sufer din naștere.

Această lipsă ie ceea ce, la rândul iei, produce indiferentismul.

Nu tot în afară, ci mai ales în însași calitatea publicațiunii, găsim cauza adevărată a unei morți timpurii la orice lucrare, care n'a știut să se afirme.

Publicul nu poate fi mereu naiv, ca să sufere în liniște orice îndopare la vreme și fără vreme.

Dar unde și stă la urmă scris, că noi trebuie să facem literatură d'avalma, scoțind la lumină reviste atunci, când nu putem câștiga decât lucrări făcute în clacă, ori lucrări anemice și indiferente! . . .

Condiție neapărată, ca să reușești cu o revistă ar fi așadar în locul dintâi: ceva parale. Ieste foarte prozaic, dar adevărat.

Di redactor atunci are cu se să-și angajeze în și afară de hotarele țării corespondenți și corespondente,

care să-i furnizeze la termin lucrări de valoare fie din literatură, fie din bucătărie, igienă, economie și altele.

Aceasta ar fi de făcut în primul plan.

Mai trebuie ceva. Și adevă: Redacția să se îngrijască și de niște lucruri mărunte, dar pentru mulți și multe foarte atrăgătoare și nespuse de interesante, precum: rapoarte amănunțite despre baluri, concerte, teatre de diletanți, căsătorii și cazuri de moarte; corespondențe și informațiuni despre ceea ce se petrece și nu se petrece în societate, țară și lume.

Cum acesta ar fi materialul, pe care deși-l punem în al doilea plan, însă nu poate fi redus, ci trebuie să ocupe cel puțin jumătate din foae, căci altfel ie temere că se duce pe copcă foaea întreagă. Prin știri și noutăți de acestea vedem că „Familia“ dela Orade, în deosebi în anii din urmă, și-a păstrat terenul avut, și mai cu chiu, mai cu vai, o duce de pe o zi pe alta, cum poate, dar nu se dă. Surorile iei, care dorm somnul de veci, n'au știut nici una să o imiteze în punctul acesta, și așa au stricat dela început întreprinderi ce puteau deveni folositoare.

Condiția a doua așadar ar fi, să avem în considerare gradul de cultură al majorității cetitorilor, și să ne acomodăm pe cât putem.

În punctul acesta se pare că a nimerit-o binisor și „Revista Orăștiei“, foae redactată cu istețime și răspândită mai mult decât ai crede printre Români. Dar și merită să fie răspândită cât mai tare, pentru că lucrează la ea oameni care știu să poarte peana, și știu ce să spună și când să spună, ear nu numai vorbe și iarăș vorbe: ciorobor pentru un topor, ca să-ți dai sărăcia de gol, cum fac multe gazete de dincoace și de dincolo.

Ear cât pentru d-ta, stimabilă Doamnă, te știu că ai un volum de poezii primite nu fără insufletire. Mai știu, că ai o bună creștere literară; și însfârșit curajul de întreprindere văd că nu-ți lipsește. Ai prin urmare și cuvinte de a începe publicațiunea anunțată. Tare ar fi frumos, și mult m'ăș bucura, când o foae redactată de o femeie va da de rușine pe redactorii bărbați dela fostele noastre reviste, și se va susține timp mai îndelungat decât s'au susținut acelea.

Colaborarea sau necolaborarea subsemnatului la viitoarea d-tale foae, să mă crezi, ieste indiferentă și nedecizătoare pentru viitorul iei. Ea se va afirma foarte bine și fără mine. Căci peana dtale ieste harnică d'ajuns, fără doar și poate, ca să facă de prisos multe alte pene, împreună cu pe a mea cu tot.

Ear dacă socotești, că scrisoarea de față are ceva interes de actualitate, mă invoesc să o tradezi cetitorilor. Se va găsi poate cineva, care se vadă lucrurile în culori ideale și luminoase, și își va expune părerile contrare cu dovezi mai numeroase și mai convingătoare, decât tot ce am scris aici cu graba.

Cred că merită ceva discuțiune întrebarea: De ce dispar revistele noastre așa de repede, și în împrejurările noastre de astăzi, ce condiții se cer ca să le putem lungi viața?

Primiți ș. c. l.

E. Hodeș.

Din filosofia vieții.

Ce sânt principiile? — De obicei nu altă ceva decit scuze cari sună bine.

Daruri mărunte conservă prietenia — daruri mari iubirea. Multe femei cred că sânt rose — fiindcă au spinii.

Cuvânt redacțional.

Scopul nostru este să întemeiem o revistă, care, fiind efimă, să poată străbate și în păturile, care până acum nu pot fi partașe la mișcarea literară a poporului român.

Asupra acestei mișcări vom da regulat notițe scurte și esențiale și, pe lângă aceasta, vom face loc producției originale, care la noi a devenit foarte sfioasă.

În mișcarea culturală se ivesc din când în când chestiuni, a căror importanță ne va obliga să le discutăm într'o formă clară și populară.

A spune mai mult ar însemna a spune lucruri de prisos. Căci dela sine se înțelege că ne vom sili a face lucrările noastre și plăcute, nu numai folositoare.

Ne mai permitem a observa că articolii colaboratorilor noștri se publică cu ortografia autorilor, dacă dlor o doresc.

Lucreția Rudow-Saciu.

La vatră. *)

— Loc de convorbiri. —

Care va să zică guvernul maghiar a mai rupt ceva din noi: a rupt un titlu, a rupt o vorbă din titlul „Asociațiunii”.

Unii au protestat foarte energic și bine au făcut, pentru-că bine este să se știe că nu voim să ne deprindem cu supunerea; alții au protestat cu jumătate-gură și-au socotit că-i bine să caute a reintra cât mai de grabă în pacea lucrărilor liniștite. De ce să-i batjocurim pe aceștia? Doară în hațărul principiului că mai bine-i o moarte glorioasă decât o vieță cu supuneri? Dar aici nu era vorba de vre-o glorie *à la* Horațiu Cocle ori Decius, nu era o situație extremă. Decorul lucrărilor culturale sunt roadele ce le produc și câtă vreme mai dai roade, ai și „glorie”. Și acestea — nu le-a jertfit *nimeni!*

Să nu ne supărăm deci nici pe majoritatea, nici pe minoritatea dela ultima adunare: ântăia s'a grabit a sista un conflict supărător, a doua a arătat că, dacă guvernul ar merge și mai înainte pe drumul apucat, ar găsi o opoziție tare.

Restul acestei afaceri este de-o secundară importanță: *cine* și *cum* a lucrat este elementul trecător, *ce* s'a lucrat este de însemnătate și în esență am spus mai sus.

Asociația nu se disolvă și va lucra. Iată ce rămâne! Să trecem deci la ordinea zilei peste tot ce poate pune greutate în lucrările ei și să căutăm a face o lucrare atât de serioasă și bună, încât să fie tot mai bine simțită necesitatea ei.

Să ne inchipuim că peste-o vreme oare care se dă un nou atac, mai serios Asociației. Scut trebuie să-i

fie atunci lucrările ei. Ea trebuie să caute situația gîntei latine din poesia lui Alecsandri, când stând în fața lui Dzeu îi spune că ea pe *el* l'a reprezentat. Asociația va spune că ea *cultura* a reprezentat-o și dezvoltarea culturii nici chiar un ministru maghiar nu va impede-o, fără să se nu șovăie la gândul că va fi stigmatizat.

Să avem încredere în durabilitatea Asociației și în trăinicia lucrărilor ei; altfel, răspândind indoiala în ele, punem un verme la rădăcinile ei și acest verme va roade.

Nu am fi patrioți luminați, dacă am face aceasta.

Brașov.

Eremit.

A p e l.

„Reuniunea femeilor române din Sibiiu”, care ne măgulim a crede, că spre mulțămire generală muncesc de 16 ani cu bun rezultat în scopul înaintării culturale a femeiei române, încurajată de încrederea și de binevoitoritul sprigin, cu cari a fost întâmpinată în activitatea sa de până acum din partea publicului românesc, și-a impus datoria de a merge mai departe pe vastul teren al culturii naționale. Spre scopul acesta și-a modificat statutele astfel, ca pe baza acestora să pōtă înființa o școlă pentru economia și industria de casă și o preparandă pentru sexul femeiesc împreună cu internat, ear cât timp nu va avea nici institutele sale complete nici internat, să pōtă da stipendii la eleve, cari frecuențază alte școle de categoria celor contemplate și a surcurge cu ajutoriul seu material și moral la susținerea altor institute de asemenea natură.

Că acestea institute sînt o necesitate culturală de prima ordine la poporul românesc din patria noastră, nu este lipsă să o dovedim, pentru-că o simte fie-care Român cugetător constatând cu durere că un popor de peste trei milioane de suflete în statul nostru până astăzi nu are nici un institut de acēsta natură.

Sarcina materială însă, ce și-a impus-o reuniunea noastră, când s'a angajat a contribui cu tot zelul la realizarea unui scop atāt de sublim întrece puterile ei, și este deci necesităta să apeleze la generositatea publicului, acelu public, care atāt de mult a sacrificat și sacrifică pentru cultura sexului bărbătesc, ca se-i vină într'ajutor, făcēndu-i posibil, ca în cel mai apropiat viitor, să pōtă face începutul unei îngrijiri mai serioase și de cultura femeiei române, care este adevēratul educātor al familiei.

Acțiunea sa pentru procurarea mijlocelor materiale și-o începe reuniunea noastră prin arangiarea unei sortituri (loterii) de obiecte admisă prin §-ful 7 lit. *b*) din statutele sale.

Arangiarea unei sortituri, așa după-cum o intenționăm noi, este în prima linia un act, o mișcare culturală economică de sine stătătoare, care și are în genere însemnătatea sa proprie. Dar în același timp ea mai este pentru scopul nostru special și o modalitate foarte potrivită, pentru-că prin ea punem baza de realizare a altor acte culturale de o însemnătate de ordine mai înaltă, pe lângă jertfe relativ mici din partea singuraticilor.

Pentru o bună reușită a sortituri ne adresăm cātră întregul popor român din patria noastră, cerēndu-i concursul binevoitor. În special ne adresăm cātră femeia română și apelānd la simțul ei de soră a noastră, accentuăm, că institutele, pentru a căror înființare arangiăm

*) Această rubrică, „La Vatră”, o deschidem pentru Or. public și o vom păstra pentru toate chestiile interesante ce se vor ivi în societatea românească. Ne vom bucura dacă tot mereu vom primi informațiuni, articli de interes general românesc și le vom publica cu plăcere.

Cronica săptăminei.

Dela noi.

Simpatiful redactor al Tribunei, dl Dr E. Dăianu a fost în săptămâna trecută la Oradea-Mare, unde a stat vre-o 2 zile și apoi a celeror mai departe prin comitat spre Arad.

*

În 31 martie a ținut, dl Dr Iosif Blaga profesor în Brașov, o conferință publică despre baza frumosului în dramă. Prelegerea predată clar și ilustrată prin exemple bune, a fost viu și călduros aplaudată.

*

Dl Vasilie Almășan avocat în Cluș a donat 100 fl pentru fondul școlarilor bolnavi dela școalele medii gr. or. din Brașov. Întru amintirea unchiului său David, a părintelui său Ioan și a fratelui său, Beniamin, decedați toți în luna din urmă.

*

Dna Petra-Petrescu din Brașov a trimis, din partea funcționarilor filialei „Albinei” din Brașov, 20 fl. drept coroană neperitoare pe sicriul regretatului Ioan Hannia.

*

Necrolog. În 31 martie a. c. st. v. a reposat în Sibiu veterarul fruntaș al bisericii noastre gr. or. fostul director semirial, protopop gr. or. dl Ioan Hannia, ajuns la vârsta frumoasă de 79 ani.

Înmormântarea a avut loc în 2 aprilie la Sibiu. În veci amintirea lui!

Din România.

În 9 aprilie n. dl Sturdza iar s'a numit ministru-president al României. Aflând însă puțin sprijin în opinia publică, ba, chiar și în partidul său propriu, cu greu va rămânea mult timp la putere. Dl Sturdza și-a rezervat ministerul al esternelor, Cantacuzene e ministrul de finanțe, Pherekide al internelor, Stolojan al agriculturii și comerțului, Spiru Haret al instrucției publice, Ionel Brătianu al lucrărilor publice, Djuvara al iustitiei și Berendey al războiului.

Din străinătate.

Isbucnirea războiului între Grecia și Turcia se așteaptă zilnic, și e foarte cu putință că ea va pune în flacără nu numai peninsula balcanică, ci Europa întreagă. Noi cei dincoace având puțin de pierdut, putem privi destul de liniștiți în fata viitorului.

Cu mult mai aproape ne ating lucrurile din Austria. Criza ministerială ce i drept pare înlăturată, însă contrastele între popoarele țării sunt atât de aspre încât nu se pot netezi în mod durabil. Numai socialdemocrații ai tuturor popoarelor sunt uniți, însă sunt prea puțini decât să poată trage la cumpănă, cel puțin pe calea legii. În Galiția ce-i drept stările sunt atât de desolate, încât isbucnirea revoluției e foarte cu putință.

Și în centrul Ungariei proprietarii de pământ se tem de așa ceva, căci lucrătorii din Alföld pun la cale o grevă generală pentru timpul secerișului, cea ce ar putea să aibă urmările cele mai triste, mai ales fiindcă ministrul de interne tratează deja cu al honvezilor în această cauză.

Glume militare.

Din punct de vedere militar.

Doctor (cătră general): E o necomplezanță din partea ofițerilor că se petrec și joacă numai cu copilele

acésta sortitură, au menirea de a cultiva și de a instrua în special sexul femeesc al nămului nostru. Ne adresăm mai departe la întreaga inteligență a nămului nostru, cu deosebire la preoții și învățătorii noștri în firma convingere că ne vor înțelege și că mână în mână cu poporul ne vor da tot ajutorul posibil.

Expozițiunea dela 1881 și sortitura arangiată de reuniunea noastră la 1884 sunt dovezi convingătoare, că întreprinderea noastră este realizabilă și practică.

Spre orientare observăm și accentuăm următoarele:

1. Pentru sortitură se primesc ori-ce lucruri de valoare. Amintim la primul loc mult admiratele lucruri de mână ale femeiei române, dar dorim ca cu acestea să rivalizeze și manufacturile produse din partea bărbaților (P. e. desemnuri, sculpturi, picturi, apoi lucruri decorative: vase, ulciore, făfurii și lucruri antice) pentru-că am făcut experiență, că toate acestea lucruri prețuite de noi și streinii le admiră.

2. Obiectele destinate pentru sortitura întreprinsă de noi sunt de a se trimite la reuniunea noastră până la 1-ma Iulia n. 1897.

3. Eventuala însinuare și trimitere a tuturor obiectelor se se facă la adresa subscrisei președintă.

Fie-care obiect se fie provădit cu un bilet, în care se se arate numele și locuința donatorului, apoi numirea și valoarea obiectului.

4. Terminul sortiturerii obiectelor se va anunța ulterior prin diarele românesci.

Recunoșcem, că cerem óre-cari jertfe dela publicul nostru românesc, dar suntem de firma convingere, că mărețele scopuri culturale, ce voim să la realizăm, justifică pe deplin această cerere a noastră. Pentru această conștință cu încredere la reușita întreprinderii, rugăm pe toți Românii de bun simț, ca să colecteze cât mai multe obiecte și să îndemne și pe alți la colectare.

Din ședința reuniunii femeilor române din Sibiu, ținută la 22. Februarie n. 1897.

Maria Cosma m. p.,
președintă.

Dr. Nicolau Vecerdea m. p.,
secretariu.

*

Publicăm apelul „Reuniunii femeilor române din Sibiu” deși el a fost publicat deja în ziarle românești dar a fost trimis și direct la femeile noastre române.

Noi o facem asta din considerarea și dorința că în deosebi femeile noastre din Bihor să grăbească a aduce tributul lor pe sfântul altar al nației, între ai cărei factori activi și valoroși Reuninea amintită ocupă un loc de frunte.

Cu plăcere ne declarăm gata a aduna și păstra, pînă la vremea espedierii obiectelor pentru loterie, toate lucrurile ce femeile din Bihor vor destina pentru acest scop. Locuind noi în centrul comitatului, damelor noastre la va fi poate mai cu înlesnire a trimite aici lucrările lor, la adresa subscrisei, sau a le aduce personal cînd vin la Oradea.

Rugînd încă odată în deosebi pe fiecare damă română a nu întîrzia a aduce mica jertfă ce o cer surorile noastre dulci din Ardeal, dorim ca rugarea lor și a noastră să aibă succesul cel mai strălucit.

L. Rudow-Suciu.

Filosofie veselă.

Cu cât mai puțin perși ai, cu atât mai mult timp îți trebuie pentru a-i peptena.

mai tinere, în vreme ce ignorează total pe fetele celea mai în vârstă cari, dealtminteri, sunt foarte bine conservate.

Generalul: Fieștecine după gustul seu dle doctor! Militarii, n'ai ce-i face, dacă preferază aceea ce-i proaspăt-față cu conservele.

Bucurie ieftină.

Colonelul: Ian spune-mi dle căpitan în ce mod ați sărbătorit la compania dtaie ziua nașterii a Regelui, deoarece s'a uitat a vi se trimite adaosul la plata ficiorilor?

Căpitanul: Dle colonel, am făcut exercițiu cu ficiorii dela 8 ceasuri dimineața până la 11 nainte de miazăzi, am fost, cu voia, indispus și neîndestulit și am dat companiei întregi arest de casarmă, până sara. La 12 ceasuri de miazăzi însă, i-am adunat iar înaintea mea și în considerarea zilei de sărbătoare li am ertat pedeapsa pentru restul zilei, la ce, se înțelege, că au fost ficiorii mei foarte veseli și bucuroși.

Poșta redacției.

Dlui C. D. (Ungvár). „Poesiile“ trimise nu sunt poesii Traducerea din Guy de Maupassant e depe-o altă traducere ungurească, deci nu o putem folosi. Ori care traducere bună trebuie să fie tradusă pe românește din limba originală, altfel pierde mult din înțelesul ei original, și așa ceva noi nu publicăm. Manuscriptele vă stău la dispoziție.

I. E. (Korneuburg.) Am primit scrisoarea, carta șel. Una va aparea cred în numărul 2, celealalte nu se pot. Mai scrie-ne câte ceva din celea esperiate în lumea noauă! Salutări cordiale!

Cătră abonenții noștri.

Numărul 2 din revista noastră se va trimite numai acelor domni abonenți, care până la apariția lui (11. apr. v.) și-au trimis abonamentul pe cel puțin primul cvartal, adecă un fi.

Administrația.

Ghicitură de șah.																
verzi	ba-	la	re-									ste	nim	eu	și-un	
maî	te	și	stre	e-	lu-	să	Cum	șa	vă-	te!	ne-	des-	pas	mul-	cu	
de-al-	murî	le,	uiți	o-	perzi.	le	mi-	ni	gîn-	ca-	ru-	ve-	oa-	chid	te	
să	nu-	vi-	ra-	și	na	ve-	ți-o	sei	u-	pe	di-	maî	i-	Că	tă,	
de	mî-îm-	os-	*Pri-	ră,	va-						ca-	fac.	tu	tă!	orî	rerî
cu	sel	soa-	mă-		mă-						ne-as-		na	du-	orî	plac.
pre-	tirî	sa	va-	ră	pri-						„Doam-	sei	cul-	pe	ți-e	îți
ca-	ră	ve-	Arangiată de								e	De	nu			
le	ste	re-	T A R Q U I N I U.								fa-	ne-	lup-			
du-	o	mî-ai	un	ve-	sel						noi	ța	nim	tă	rerî.	ha-
ve-	ri-	și	vers.		cînt						să		tă;	i-	tem	le
dintr'	șters.	po-	niși	ve-	Cum						sup-	ve-	ba-	du-	cu	Soa-
Ver-	ciu.	tu	făt	ve-	sa-mî	soa-	fi	Pri-	a	nu	pa-	re-	ce-	cro-	lup-	
fă-	ste	Lu-	Su-	pre-	căci	sel	ya-	cei!	ce	va-	ze-	fo-	tei	le	ște,	
cre-	suri	un	ve-	ca-	ră	îm-	ră,	cînd-	mă-	Zis-	să	tu	o-	cul	te-	
ca	ră	ția	de	Deslegarea după săritura calului. Intre deslegători se va sorți o carte. Terminul de deslegare 2 maiu n.								în-	ște,	și	ne	